

husse flakstad

møte ein stad

Forarbeid / master i arkitektur / hausten 2013

Pernille Toftesund Thunem

NTNU

Rettleiarar / Are Risto Øyasæter / Markus Schwai

Eg er Pernille, er 25 år, frå Sykkylven på Sunnmøre og har studert arkitektur i Trondheim ved NTNU alle fem åra av utdanninga mi.

Dette biletet, av pappa og meg, er teke på yttersand i Flakstad. Vi går og leitar etter skjel og veslesystera mi tek eit biletet av oss. Vi anar ikkje at vi blir tekne biletet av, og ein kan lett sjå ei barnleg glede av å finne noko vakkert i naturen.

Denne gleda ynskjer eg å ta med meg inn i arbeidet med masteroppgåva mi og eg håpar dette vil synast i mitt arbeide.

I mi masteroppgåve ynskjer eg å dukke ned i ein aktuell problematikk og utforske eit miljø som interesserer meg.

Ved å studere dei føresetnadane staden har, ynskjer eg å utvikle eit prosjekt som spelar på dette potensialet.

Det hadde òg vore interessant å undersøke korleis samspelet mellom heilårsbustadar, fritidsbustadar og turistattraksjonar kan kome til uttrykk gjennom å sjå på fenomena samla, ikkje kvar for seg.

Eg ynskjer å utfordre meg sjølv til å verkeleg fordjupe meg i ein stad og vidareutvikle mine evner til å formidle karakter og stemning, og gjennom det kommunisere mine registreringar til andre. Det å forstå landskapsrom og ein større romleg kontekst er kunnskap eg alltid vil ha bruk for i arbeidet med arkitektur. Når det no er mogeleg for meg å dyrke lysta til å undersøkje dette, ynskjer eg å nytte høve.

Det er viktig for meg at undersøkinga er open, leiken og utforskande. Det er ikkje eit mål i seg sjølv å løyse alle dei utfordringane vi står overfor med tanke på miljø og klima. Kanskje eg likevel, ved å arbeide tett med situasjonen, vil kome fram til noko interessant i den diskusjonen?

i n n h a l d

8	tema
9	problemstilling
11	bakgrunn
20	valet av stad
25	metodikk
26	analyser
28	stadsanalyse
30	planlegging
32	plan og strategi
34	arkitektur
36	prosjekt
38	inspirasjon/referansar
44	etterord
48	kjelder

tema

forord I mi masteroppgåve i arkitektur ynskjer eg å sjå nærrare på utfordringane rundt bygging i distriktsnoreg. Korleis og for kven skal ein byggje i distrikta? Er det slik at ny problematikk berre kan svarast på med nye løysingar eller kan ein finne svar gjennom å studere tradisjon samstundes som ein søker ny kunnskap?

Noreg er karakterisert av dei mange avsidesliggende bygdene som ligg i særprega omgivnadar, i utfordrande terreng og i ekstremt og varierande klima. I tidlegare tider har desse faktorane vore særskild viktige for utvikling av ein stad. Materialval og byggjeteknikk har blitt til gjennom lang tradisjon og ført med seg ein heilskap til staden. I dag er der lite eller ingen forskjell på det som bli bygd i nord og sør, kystnoreg og innland og den distinkte, stadsbundne arkitekturen er i ferd med å bli viska ut.

Fokuset på ei meir berekraftig utvikling har i stor grad dreia seg om fortetting i byane. Det at folk skal bu i einebustadar på landet, er utenkjeleg om ein skal greie å dra Noreg i retning av eit karbonnøytralt samfunn. Samstundes er det uttalt av den raudgrøne regjeringa våren 2009; «Regjeringa har som mål at alle skal ha reell fridom til å busetja seg der dei vil. Dette er også viktig for å kunne oppretthalde eit spreitt busettingsmønster.»(1)

Debatten om distrikta har for alvor byrja gjennom «Framtidens bygder», initiert av Norske arkitekters

landsforbund – Ecobox i samarbeid med Trefokus og ZERO. Dette er ei satsing der ein gjennom sju pilotprosjekt landet rundt skal utforske og vise korleis berekraftige bygder kan sjå ut i framtida. Prosjekta som i fyrste omgang varer til hausten 2013 har som målsetjing å heve kunnskapen om korleis bygder og tettstadar kan bli meir framtidsretta og berekraftige. (2)

Eg har valt å sjå nærrare på Flakstad kommune i Lofoten i Nordland, som er ei av dei sju utvalde kommunene i «Framtidens bygder». Slik ynskjer eg at mi masteroppgåve skal kunne gi innspel til diskusjonen omkring kva bygda kan vere og kva som skal byggjast der.

problemstilling

Eg ynskjer å kome med eit innspel om kva framtidig arkitektur i Flakstad kan vere og korleis det kan gjere staden rikare for fastbuande og vitjande.

Dette ynskjer eg å undersøke gjennom ein leiken og utforskande prosess og ei fleirsidig stadsforståing.

b a k g r u n n

arbeide i distriktsnoreg

I arbeidet med å formulere ei masteroppgåve i arkitektur har eg diskutert og reflektert omkring ulike tema som omhandlar stadsutvikling. Det som karakteriserer utviklinga i dag og det som er uttalte mål for denne utviklinga har vore viktig for meg for å bli kjend med utfordringane. Samstundes som eg har sett meg inn i kva som rører seg i Noreg i dag har eg teke stilling til kva eg synast er viktig i denne debatten.

Det er for meg ingen tvil om at dette er ein aktuell problematikk og at dei spørsmåla eg stiller i dag vil vere like aktuelle i andre oppgåver som yrkesaktiv.

Eg har valt å ta med delar av denne diskusjonen i forarbeidet for å teikne eit bilet av mine haldniger i forkant av arbeidet.

satsing i distriktsnoreg

Noreg, nest etter Island, er det landet i Europa med lågast folketettleik med fjorten innbyggjarar per kvadratkilometer.(3) Noreg er eit spreittbygd land. Det finnast små stadar samansett av berre eit fåtal hus eller gardar, somme hus ligg heilt for seg sjølv og på reisa gjennom Noreg møter du bygd på bygd før du nærmar deg byen. Dette er det som gjer Noreg til Noreg. Det kan hende at busetnad der ‘ingen skulle tru at nokon kunne bu’, er ein av dei fremste attraksjonen vi har i landet. Det spektakulære landskapet og naturen kjem best til rette i samspel med dei bygde omgivnadane. Skala og forteljingar om liv kan lett lesast inn i situasjonen ved hjelp av det bygde og slik skape undring blant dei som er på reise.

Det er eit klart uttalt mål frå regjeringa å oppretthalde eit spreitt busetnadsmønster i Noreg. Gjennom dette skal ein også vidareføre og vidareutvikle det mangfaldet i historie, kultur og ressursar som finnast her. Ein skal kunne busetje seg der ein ynskjer i Noreg og vere sikra likeverdige levekår. Det er eit mål at ressursane i heile landet skal takast i bruk, og at ein gjennom aktiv og målretta distrikts- og regionalpolitikk skal medverke til verdiskaping, arbeidsplassar og velferd der folk bur.(1)

Til tross for dette målet er fråflytting frå mindre stadar til byane ein stadig veksande tendens. Det er unge og yrkesaktive som gjerne er trengde å søkje større tettstadar eller byar for å studere eller finne arbeid og elles nytte seg av eit større tilbod. Eldre vert verande att og gjennomsnittsalderen aukar stadig på dei minste stadane. Det nærmar seg ei tid der det ikkje lenger finnast fastbuande i somme område.(4) Samstundes som folk flyttar frå distrikta har bygging

av fritidsbustadar i spreitt bygde områder skote til vêrs.(5) Det finnast mange døme på hyttefelt som har vokse fram både i fjellnoreg og ved kysten dei siste åra. Mange av desse har liten eller ingen interaksjon med det som finnast på staden frå før.

Denne tendensen ser også regjeringa som ein trugsel i utviklinga. I det politiske dokumentet Arkitektur.nå heiter det;

«Fritidsbebyggelse skal lokaliseres og utformes med vekt på landskap, miljøverdier, ressursbruk og estetikk. Arkitekturen skal i henhold til landskapskonvensjonen bidra til å fremheve kvaliteter i landskapet, både i by og bygd. Miljøkvaliteter i landskapet skal bevares og styrkes gjennom økt kunnskap om verdier og bevisst planlegging og arealpolitikk. Arkitektur skal bevisst brukes for å synliggjøre landskapskvaliteter, blant annet i forbindelse med nasjonalt verneverdig natur- og kulturlandskap.»

Kultur- og kirkedepartementet, Arkitektur.nå
08/2009(6)

Ettersom presset på ein del områder er stort og interessene for bruk mange, har terrenginngrep og energibruk knytta til hytteområder auka dei siste åra. Regjeringa ynskjer gjennom Statskog* å ta del i å skaffe nye arkitektoniske uttrykk for kva som skal byggjast i fjell og utmark gjennom å etablere nye utleigehytter og enkle husvær i fjellet som alle kan nytte seg av. Dei skal byggjast i ein moderne arkitektur med lågt energiforbruk og vere så og seie vedlikehaldsfrie.(6)

Nærings- og handelsdepartementet, som har ansvaret for å utforme ein framtidsretta næringspolitikk, har reiseliv som ei viktig satsing når det er snakk om verdiskaping i distrikts- og regionalpolitikken. I 2007 la regjeringa fram ein nasjonal strategi for reiselivsnæringane med fokus på utfordringar og det som er mogeleg, og korleis ein i samarbeid mellom alle aktørar kan bidra til utvikling og berekraftig vekst i næringane.(7)

Arkitektonisk har dette kome til uttrykk gjennom Nasjonale turistvegar. Dette er ei satsing der spektakulære utsiktspunkt, servicebygg, parkeringsplassar, møblar, stiar og kunst viser fram Noreg gjennom vakre køyreruter i storslått natur og nyskapande arkitektur. (8) Prosjekta søker ei ny tilnærming til å oppleve utsikt og å vandre i norsk natur ved bruk av ein moderne byggjeskikk. Ein fellesnemnar for desse prosjekta er at ein arbeidar særskilt aktivt i situasjonen og på lag med omgivnadane. Det ein kan spørje seg om er om plassering av desse funksjonane oppfordrar til overdriven bilbruk som privatbilist og bobilist. Det er ingen tvil om at tiltaket har skapt stor merksemd omkring norsk arkitektur internasjonalt, og det hadde vore interessant å sett eit slikt type prosjekt innlemma i eit stadsutviklingstiltak.

Ein er avhengig av folk som ynskjer å bu, og ta vare på landet, i «utkantnoreg» for at Noreg skal kunne vise fram den storslalte naturen og nytte seg av ressursane det har. For at det skal vere attraktivt nok å bu og ta seg dette ansvaret er det vanskeleg å seie at ein skal bu som i byen. Vi må prøve å vise veg ved å finne alternativ som leiar i ei meir berekraftig retning utan at det verdifulle i busettadsmønsteret går tapt på vegen.

ei meir berekraftig utvikling

Så korleis kan ein gjennom arkitekturen vere med på gjer distriktsnoreg meir attraktivt for både fastbuande, ferierande og turistar? Korleis kan eit samspel mellom dei ulike aktørane gi noko attende til staden?

Mange ser på det å eige ‘hus og hage’ som den ideelle buforma, og slik det er i dag er dette ein rett som nordmann. Det er heller ikkje mange restriksjonar for kor stort eller kvar ein kan bygge seg dette huset. Interiørmagasin og bloggar har fått stor merksemd dei siste åra, og idealhuset som blir framstilt er stort og lyst med mange rom og plass til å nøyamt plassere ut gjenstandar til pynt. Huset har blitt eit viktig accessoirar, og skal fortelje omverda kven du er. Fokuset i media er langt frå å dreie seg om ein berekraftig miljøprofil; status og representasjon er det som i all hovudsak er i fokus.

«Målet med Framtidens bygder er å vise i praksis hvordan man kan planlegge og bygge på mindre steder på en måte som er med på å bringe Norge i retning av et klimanøytralt samfunn. Ved å gjennomføre gode stedsutviklingsprosesser, planlegge ny bebyggelse nær sentrum, bruke kortreiste materialer og lokal fornybar energi kan bygdene bli gode forbilder for fremtidig planlegging. Det skal være lett å leve klimasmart også utenfor de store byene. De syv utvalgte pilotprosjektene representerer en bredde både når det gjelder innbyggertall, problemstillinger, miljøtiltak og løsninger.»

NAL Ecobox, Framtidens bygder 10/2012 (2)

Desse tiltaka fokusere i hovudsak på miljø og klimaspørsmål. For å få folk til å interessere seg for temaet må det visast til at det er betre å bu miljøvenleg på andre grunnlag enn det eine og åleine. Det må bli «hipt» å bu mindre ressurskrevjande. Ein må bli tilboden noko som gjer det meir attraktivt enn dei alternativa som finnast i dag. Det å lage gode og trygge omgivnadar og bygg det er godt å leve i er sjølv sagt i arbeidet med arkitektur. Eg trur ikkje dette saman med miljømedviten er nok til å lokke folk til å leve klimasmart.

Når ein no søker ein meir berekraftig utvikling i bustadbygging er tettleik ofte stikkordet. Leilegheita i byen er den ideelle buforma fordi fotavtrykket er minimalt, det krevst mindre energi til oppvarming og korte avstandar gjer at ein kan nytte seg av kollektivtrafikk i staden for å bruke bil. Dette er faktorar som automatisk gjer byen meir energieffektiv enn tettstadar og bygder med ein lågare tettleik.

Når utviklinga skal styrast i ei meir berekraftig retning ogso i distriktsnoreg blir ofte «byprinsippa» overført til tettstadane i ein mindre skala. Mindre byar vert planlagt i sentrum av tettstadane. Om dette skal ha noko effekt må folk velje å busetje seg i desse fortettingsområda. Det må altso vere eit meir attraktivt alternativ enn å byggje seg ein einebustad, om det er slik at retten til å bu der ein ynskjer framleis er rådande.

Spør du meg manglar det klare strategiar og restriksjonar for å samla sett føre Noreg i ei meir berekraftig utvikling. Det er ikkje nok å fortette større tettstadar om ein let byen vekse i omfang utan å

ogso setje nokre regler for korleis dette skjer. I dette velståande landet har ein langt på veg rett til å gjere som ein sjølv ynskjer. Nordmannen seier som Ole Brum, ja takk begge deler, og kanskje litt til, ogso når det gjeld det å bu. Sjølv om ein bur nærmere byen, kanskje til og med innanfor bygrensa, bur ein i store einebustadar, brukar bil til tross for at det er god kollektivdekning og byggjer store fritidsbustadar i distrikta som dette er den største sjølvfølgje.

Det er klart at denne tendensen må snu om Noreg skal nå måla om nullutslepp. Er det slik at det er heilt utenkjeleg at ein i framtida kan leve i einebustadar? Eller kan ein gjennom å utfordre bustadkonvensjonane kome fram til eit levesett som kan forsvare det å bu i einebustadar i distrikta med tanke på miljøutfordringane? Og kva kan erstatte einebustaden i ein tattare situasjon og gjer det til ein meir ettertrakta måte å leve på om dette ikkje er mogeleg?

kva vert bygd og kvifor?

Ein kan verkeleg spørje seg om det er til det beste at alle skal ha reell fridom til å busetja seg der dei vil. Dei siste åra har spesielt bygging av fritidsbustadar i spreitt bygde områder skote til vêrs. Det meste som bli bygd blir bygd utan å vere ein del av ein større plan og utan å ta stilling til lokal byggeskikk og omgivnadane det står i. Det same gjeld einebustadar. Gigantiske kvitmåla hus med greske søyler og inngangsparti i fond, dukkar opp i bratt hellande terrenget så vel som på ei flat øyde slette. Kvar vart det av den nøkterne norske måten å byggje på, tydeleg på lag med norsk natur, byggeskikk og klima?

«Regjeringa har som mål at alle skal ha reell fridom til å busetja seg der dei vil. Dette er også viktig for å kunne oppretthalde eit spreitt busettingsmønster.»(1)

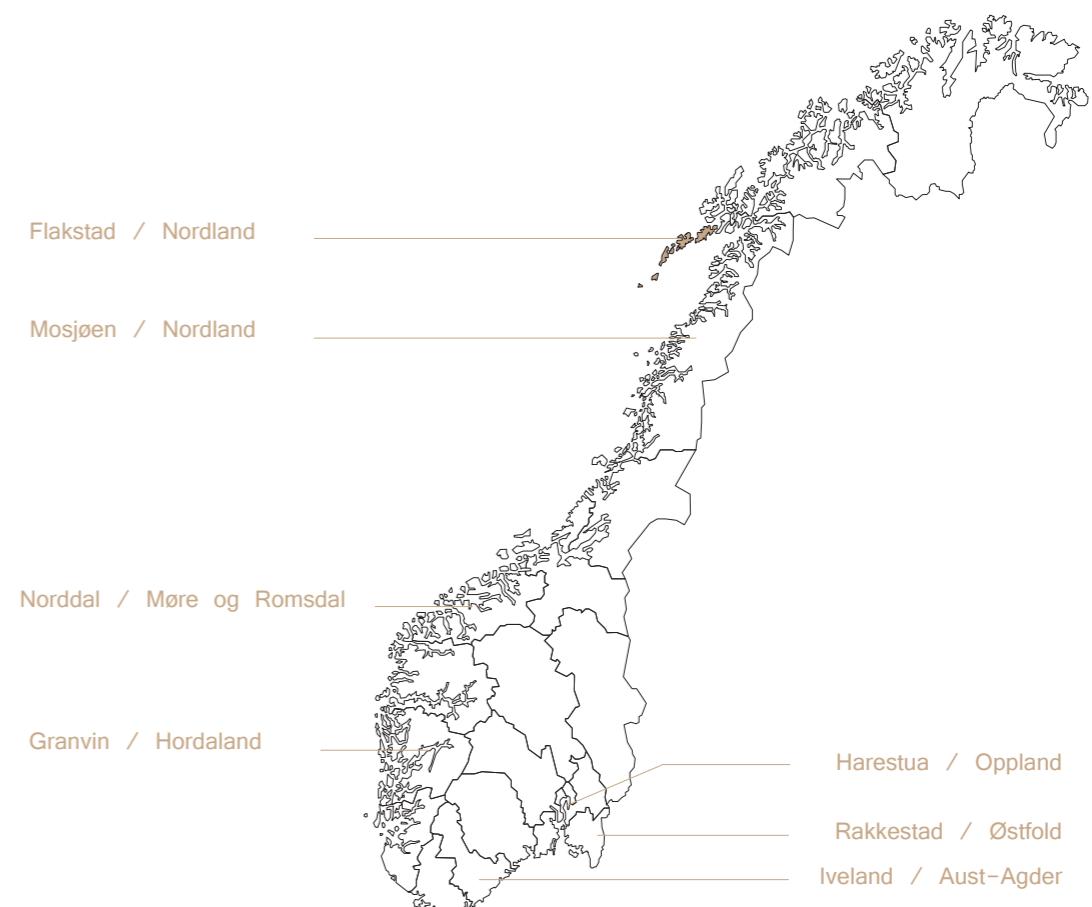
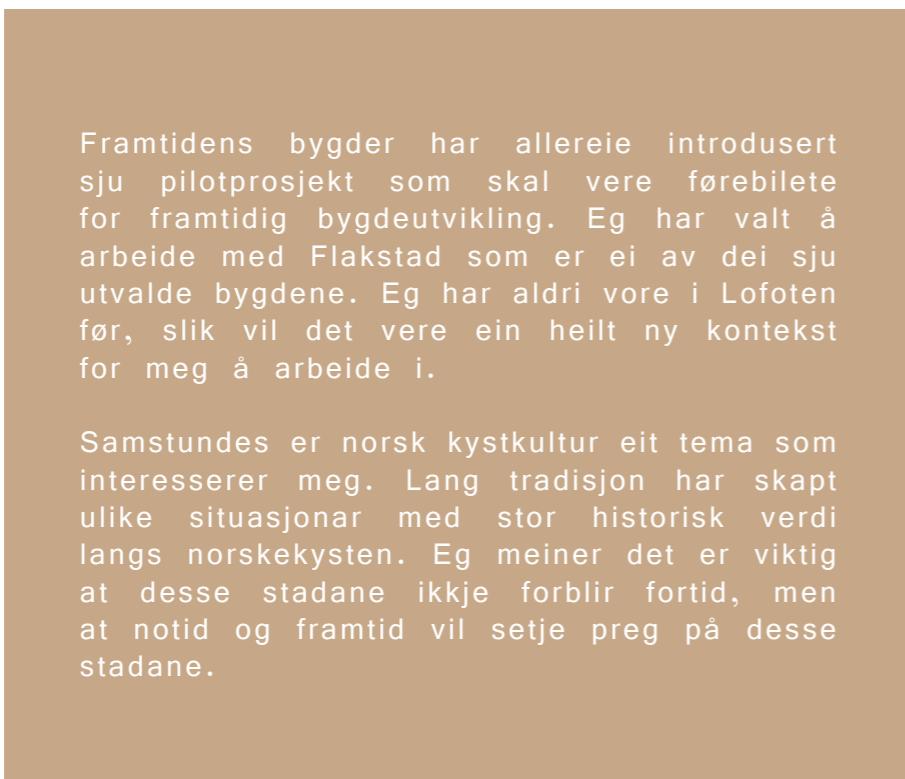
Kommunal- og regionaldepartementet, Distrikts- og regionalpolitikk, 2009.(1)

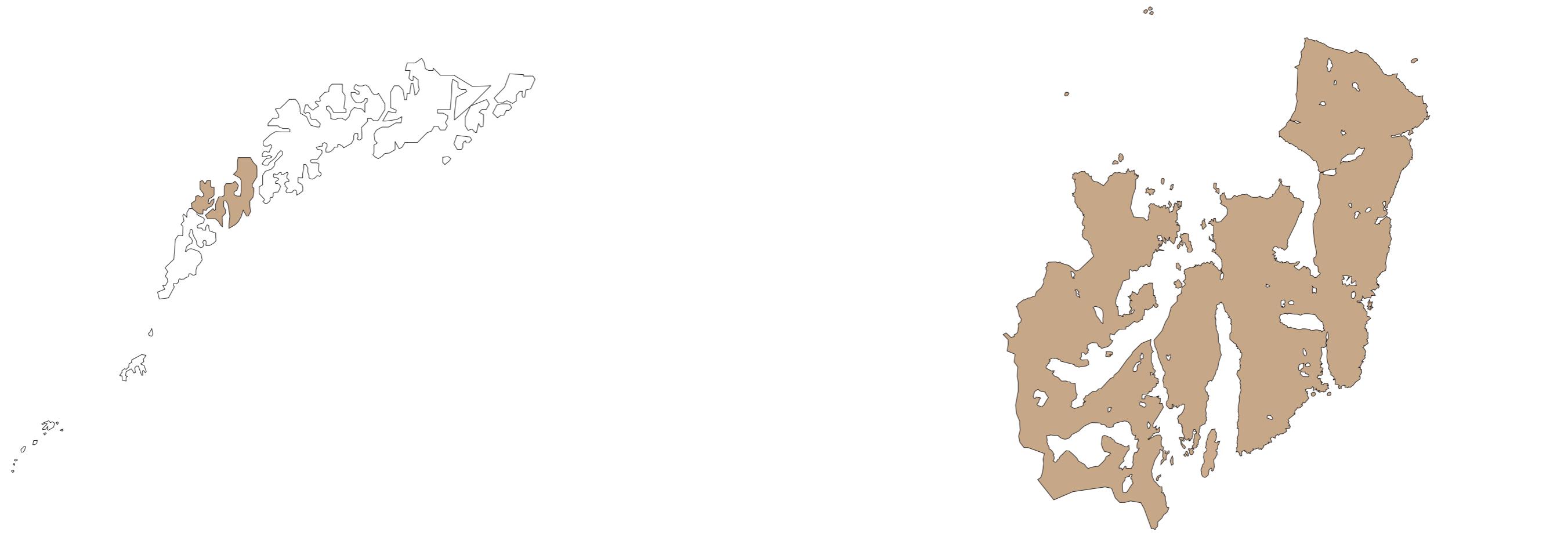
Når ein til no har teke for seg einebustaden og miljøutfordringane vi står overfor har passivhuset spelt ei viktig rolle. Passivhuset er langt på veg ei direkte avstamming frå teknologien. Dette gjer det utfordrande å skape ein distinkt stadsbunden arkitektur som byggjer eine og åleine på desse prinsippa. Eg er redd for at Noreg skal ende opp med arkitektur som er direkte følgje av teknologi, i motsetnad til å finne svar gjennom å studere dei klimatiske forholda og staden nøye.

Ein diskusjon omkring storleiken på einingane og i kva grad dei er klimatiserte er noko eg trur kan verte eit viktig tema i denne debatten. Det er førebels få utprøvingar som er gjort på dette feltet, og ein slik tilnærming kan leie i retning av ein arkitektur som står i nær relasjon til omgivnadane.

Dei som ynskjer å bu i distrikta er som oftast interessert å leve nærmare naturen. Slik som passivhuset er utforma i dag er det lite som peikar på at huset spelar på lag med omgivnadane. Å fyre i peisen eller sleppe inn frisk luft er kvalitetar som lenge har sett stemninga for livet i einebustaden. Denne naturlege fluktusjonen, samtalen mellom huset og klimaet ute, er ikkje lenger mogleg med passivhusstandaren. I media har passivhuset fått mykje dårlig omtale. Reportasjar om folk som har blitt sjuke av dårlig inneklima er med på å skape eit negativt bilet på det å bu meir miljøvenleg. Det er absolutt på tide at gode døme blir framheva og gjort til førebilete.(9)

v a l e t a v s t a d

I Lofoten finn vi dei
seks kommunene;

(frå innland)

Vågan,
Vestvågøy,
Flakstad,
Moskenes,
Værøy og Røst.

Huse
nynorsk ordbok;

1 gje husly, husrom til
huse nokon for natta

2 vere tilhaldsstad for
huse tankar

3 byggje (hus)
huse opp garden

4 bu (III); losjere
dei har husa der ei tid

m e t o d i k k

Ettersom det ikkje er klart kva prosjekt eg skal ende opp med er strukturering av prosess viktig for meg. Logg, produksjon og dialog blir verkty for å greie å gjennomføre dette.

logg /
prosessbok

produksjon

dialog

For å ha kontroll på eigen prosess og kva retning den tek må eg vere streng med meg sjølv med føring av logg og prosessbok.

Eg ynskjer gjennom heile prosessen å produsere material som kan diskuterast med andre. Dette blir viktig for at prosjektet ikke berre skal vere tydeleg for meg, men at eg kan kommunisere mine tankar og diskutere dei med andre undervegs.

Dialogen med andre er særsviktig ettersom eg arbeidar åleine med masteroppgåva. Medstudentar, rettleiarar og ekspertar vil då vere viktige ressurspersonar for prosessen.

analyser

bakgrunn Mykje av det som blir bygd i Noreg i dag er likt sjølv om det er stor variasjon i topografi, situasjon og klima. Ein av årsakene til dette kan vere måten det blir arbeidd med prosjekt i Noreg. Tid- og pengepress gjer at faktisk er på staden og arbeidar aktivt med situasjonen i ein tidleg fase. Kunnskapen er lite målbar og dette gjer det vanskeleg å legge fram for arbeidsgjevar i kroner og øre. Samtidig er det lett å bruke idear og prinsipp som ein har nytta tidlegare til å selje konseptet på ein ny stad utan å gå djupare inn i ein refleksjon omkring staden.

Eg trur ikkje ein greier å fange essensen av ein stad ved å studere situasjonsplanar, flyfoto og eit utval bilete. Det å vere, kjenne korleis vêret herjar, korleis det er å søke tilflukt, korleis folk er og kva som er viktig for dei er refleksjonar som vil ha ei mening i designprosessen. Det handlar ikkje alltid om å svare direkte på det ein sansar, men å la sansane dine slå rot i deg og følgje deg i det umedvitne.

På same måte som teknologien har teke over kunsten å bygge har digitale verkty teke over for skissa og langt på veg studie gjennom modellarbeid i prosjekteringsnoref. Det vi blir lært gjennom studiet om å tilegne seg kunnskap om ein stad på ein open, intuitiv måte, verkar i mange tilfelle neglisjert i arbeidslivet. Er ikkje det rom for ladde og personlege skisser og uttrykksformer i arbeidet med arkitektur, eller er det ikkje noko nytteverdi i denne forma å

undersøkje på?

Om ein ynskjer å søke svar på arkitektoniske problemstillingar utan å gå vegen direkte gjennom teknologien, trur eg at ein open og undersøkande måte å analysere på er avgjerande. Ein må tørre og opne sinnet for å sjå kva som er mogeleg og ikkje starte med kva som er hindrande.

«For alle som arbeider med eller interesserer seg for arkitektur og omgivelser, er det viktig å oppøve sin visuelle oppmerksomhet for å bygge opp et repertoar av arkitektur og steder. For de som planlegger og skaper fysiske omgivelser er studier med skissing av ny og gammel arkitektur, og reiser til hverdaglige steder og monumenter en forutsetning.»

Birgit Cold, Skissen som samtale,
2008 (10)

stadsanalyse

mål

Eg ynskjer at analysene i seg sjølv skal vere interessante og kunne stå åleine. Det er ikkje eit verkty som skal svare på konkrete spørsmål, men opne for ein heilskafeleg forståing.

metode Eg ynskjer å fokusere på å utvikle mine metodar å bli kjent med ein stad på og å vidareformidle mine tolkingar til andre.

tid på For å lære staden å kjenne er det essensielt for meg staden å bruke tid på staden og dukke ned i analyseverktyet. Det er ynskjeleg å ha stor breidde i desse analysene for å teikne eit heilskafeleg bilet.

kvantitativ/ kvalitativ Eg ynskjer å dele arbeidet med analysene i ein konkret og ein abstrakt del, slik at analysene kan informere kvarandre når dei vert lesne saman.

konkret Eg må kartlegge, framstille, sortere og tolke både kvantitativ og kvalitativ informasjon om staden.

Konkrete framstillingar vil passe den kvantitative informasjonen og gi klare styringar i designprosessen.

abstarkt Abstrakte tolkingar er kanskje meir eigna for kvalitativ informasjon som ikkje kan forståast gjennom diagram og tal.

I somme tilfelle er kanskje å nytte begge tilnærkingane det som danner det beste bilete.

planlegging

bakgrunn Det er eit uttalt ynskje om utvikling i distriktsnoreg. Ein måte å gripe fatt i desse utfordringane er gjennom planlegging. Det er mange døme på nye arealplanar som tar stilling til kvar det er ynskjeleg at ny busetnad skal finne stad og kva som skal til for å gjere dei fysiske omgivnadane meir attraktive. Slike planar kan bli vedtekne og ligge brakk i fleire år, tiår eller kanskje aldri bli gjennomført fordi det ikkje finnast grunnlag for ein slik vekst.

«Plandelen i ny plan- og bygningslov vektlegger samfunnsplanlegging og handlingsplaner som grunnlag for samfunnsutviklingen. Aktiv bruk av plansystemet er nødvendig for et helhetlig grep og for å kunne se sammenheng mellom det overordnede og detaljer, mellom landskap, grønnstrukturer og bebyggelse, mellom fortid, nåtid og fremtid. Plandelen i loven vektlegger kvalitet i omgivelsene og gir viktige premisser for helhetlig planlegging og utvikling av byer og tettsteder.»

Kultur- og kirkedepartementet, Arkitektur.nå 08/2009(6)

Planlegging har eit stort ansvar med tanke på korleis landet vårt blir forma. Det er lett å skrive ned alt det er ynskjeleg at planarbeidet skal løyse, men vanskelegare å gjennomføre dette i praksis. Det er mange stadar i Noreg som lid under dårlig planlegging og eg er redd for at det kan bli fleir.

«Arkitektur oppfattes i stigende grad som et viktig kulturuttrykk, som representerer og dokumenterer fortidige og nåtidige livsformer og fellesverdier. Steder

og byggverk fyller oppgaven som identitetsbærer, noe som bidrar til profilering av stedet og aktørene. Det er viktig å finne fram til strategier og tiltak som kan bidra til høyere arkitektonisk kvalitet i bygg og bygde omgivelser. Det må være et mål å oppnå godt samspill mellom gammelt og nytt og god ivaretakelse av verdier i landskapet. Planverktøyet må brukes bevisst til god samfunnsutvikling og en arealdisponering som legger til rette for bærekraftig arkitektur og attraktive steder.»

Kultur- og kirkedepartementet, Arkitektur.nå 08/2009(6)

For å kunne oppnå dette trur eg at ein som planleggjar må ta seg tid til å bli kjend med staden og forstå det kvalitative så vel som det kvantitative. Planarbeid er så mykje meir enn arealdisponering og eg saknar verkeleg å sjå dette i planlegging i disktriksnoreg.

plan og strategi

Planverkty vil vere nyttig i mi masteroppgåve sjølv om oppgåva ikkje er ei konkret planoppgåve. For å avdekke kva ressursar Flakstad har og kva potensialet er, ynskjer eg å forstå Flakstad sett i samanheng med Lofoten, Nord-Noreg og Noreg.

**huse
flakstad** Eg ynskjer slik å gå vidare til å diskutere korleis ulike fenomen som bustaden, fritidsbustaden, næring og produksjon og naturopplevingar vil kome til rette i denne situasjonen.

program Å definere brukarane og eit konkret program vil difor inngå i sjølve arbeidet med oppgåva. Eg håper dette vil stille meg meir open i forholden til programmet slik at eg ikkje byrjar å arbeide med typologiar før eg er kjend med staden.

kartleggje Eg har ikkje som mål å ende opp med ein konkret utbyggingsplan for Flakstad, men introduserer alternativ i ein konkret kontekst. Denne delen av oppgåva vil slik handle om å kartlegge informasjon om Flakstad for å fostå utfordringane og vidare kome fram til scenarier eg kan arbeide med i oppgåva mi.

framstilling Eg ynskjer å framstille denne informasjon på ein grafisk enkel måte, både for å sjølv kunne nytte den betre og at det er enklare for andre å setje seg inn i situasjonen.

arkitektur

bakgrunn «Arkitektur omfatter i vid forstand alle våre menneskeskapte omgivelser. Det favner både bygninger og anlegg, utsjøn og landskap. Det handler om enkeltbygg og bygninger i samspill, om helheten i byer, tettsteder og landskap.»

«God arkitektur skal bidra til høy livskvalitet, og gi attraktive, funksjonelle og universelt utformede byggverk og omgivelser. God arkitektur skal uttrykke felles kultur og identitet. Arkitekturen skal bidra til velferd, bærekraft og verdiskaping, og inspirere til å bevare og berike. Arkitektpolitikken skal innrettes mot helhet og sammenheng i våre fysiske omgivelser.»

Kultur- og kirkedepartementet, Arkitektur.nå 08/2009 (6)

I byutvikling ser ein ofte på korleis enkeltprosjekt kan vere med på å skape grobotn for vidare vekst. Det er klart at ein slik tankegang krev ein viss undersøkjing av kva ressursar som finnast og kva som kan ha ein slik positiv effekt på akkurat den staden du arbeidar med.

«Kulturplanlegging handler om å gjøre byer og tettsteder

mer attraktive ved å mobilisere kulturelle ressurser i by- og stedsutviklingen. Samlebetegnelsen kulturplanlegging refererer til et sammensatt virksomhetsfelt. Det dreier seg dels om å definere ambisjoner for kulturen og mål for planleggingsprosessene. Videre handler det om å bruke kultur som strategisk virkemiddel i by- og tettstedsutvikling og i ”geografisk merkevarebygging”.»

Kultur- og kirkedepartementet, Arkitektur.nå 08/2009 (6)

Gjennom å studere enkeltprosjekt kan ein undersøke og drøfte korleis ein kan oppnå kvalitetar i ein rural situasjon og samstundes finne løysingar som leiari mot eit meir berekraftig levesett. Det er viktig å hugse at berekraftomgrepet ikkje berre inneheld spørsmål om energieffektivitet. Det handlar òg om å forvalte ressursar på ein forsvarleg måte og handtere mental helse.

«Velvære og helse påvirkes av det bygde miljøet ved at arkitekturen skaper rammer, muligheter og begrensinger for personlig og sosialt liv. Arkitekturens former, farger og symboler utløser tanker og følelser som har betydning for velvære og for psykisk og fysisk helse.»

Kultur- og kirkedepartementet, Arkitektur.nå 08/2009 (6)

På mange måtar er det først gjennom å utvikle noko konkret i ein konkret situasjon ein kan finne svar som vil vere til nytte i vidare refleksjon; material som møter landskap og svarer til konteksten det står i. Det er ikkje mogeleg å finne både ein generell måte å svare på korleis ein skal bygge i distrikta og samstundes arbeide tett med stad og situasjon.

prosjekt

mål

Etter å ha kome fram til kva eg ynskjer å skape i Flakstad er spørsmålet; korleis? For å gi svar på korleis ein skal byggje i ein slik situasjon er eg nøydd å kome ned i «arkitektur-skala».

Samanheng - 1:2000, rom - 1:200 og detalj - 1:20 er difor målet.

kontekst Relasjonen til omgivnadane blir viktig for korleis eg ynskjer å arbeide med prosjektet. Det er eit mål at denne relasjonen skal vere synleg i alle lag av arbeidet, frå heilskap til detalj.

skala For å greie å kome ned i detalj er det viktig å tenkje detalj før alt er løyst i ein mindre målestokk. Å variere mellom ulike skala vil difor vere ein viktig metode i arbeidet med det konkrete prosjektet. Slik vil dei ulike skalane føre prosjektet raskare framover.

skisser / modellar Eg ynskjer òg i arbeidet med prosjektet å ta med meg ein open og leiken måte å arbeide på og bruke dette i alle delane av arbeidet. Slik vil det abstrakte og det konkrete følge meg gjennom heile prosessen.

Eg ynskjer å variere teikneverkty og utøve teikneglede i min prosess. Mangfold i teknikk og uttrykk vil informere oppgåva på ein positiv måte.

Modellarbeidet ser eg óg som viktig for å skape arkitektur som fell godt inn i konteksten. Eg håper å kunne bruke modellane på ein informativ måte og for å få svar på spørsmål eg stiller meg sjølv underveis.

inspirasjon / referansar

Eg ynskjer å bruke referanser til å lære og til å inspirere meg. For å få eit utbytte av referansne ynskjer eg å bruke dei aktivt.

reise Ved å vitje referanseprosjektet kan ein verkeleg gjer seg opp ei mening om korleis prosjektet fell inn i situasjonen. Skisser, tekst og foto kan då vere nyttige verkty for meg for å dokumentere korleis eg forstår prosjektet.

teikne Gjennom å sjølv teikne ned konstruksjonsdetaljer, situasjonsgrep, planar og snitt for referanseprosjekta vil eg kunne opparbeide meg ei meir helskapleg forståing. Ved å variere teikneverkty og filter kan eg oppdage ulike aspekt i prosjekta som kan vere nyttige for meg i min prosess.

skrive Tekst er eit viktig verkemiddel som kan skildre prosjekta på ein utfyllande måte. Ved å skrive kva eg tenkjer om referansene og korleis eg opplever dei må eg ta stilling til kva eg sjølv meiner. Å arbeide med tekst er òg viktig for å kunne uttrykkje kva eg ynskjer å oppnå med eige prosjekt.

samanlikne Det kan vere nyttig å samanlikne referansar får å forstå korleis ulike prosjekt har svart på den same problemstillinga. Det er då viktig å sortere informasjonen i tydelege lag slik at det er lett å dra konklusjonar frå referansane.

nasjonale turistveger Dei mange små arkitekturprosjekta som har dukka opp langs norske vegar, gjennom heile Noreg, har vore med på å setje norsk og skandinavisk arkitektur på dagsordenen att. Det er mykje inspirasjon å hente i måten desse prosjekta arbeidar med situasjonen på.

Jensen og Skodvin Tautra Mariakloster i Trondheimsfjorden fell godt inn i situasjonen med sine 2000 m². Jensen og Skodvin har gjort ei rekke av turistvegprosjekta, og dette ikkje uten grunn. Arbeida til arkitektane er alltid av høg kvalitet og er gode referansar med tanke på å byggje moderne i norsk kontekst.

Peter Zumthor Steilneset i Varanger i Øst-Finnmark er det einaste av turistvegprosjekta som ikkje er laga av ein nordmann. Det er mogeleg å hente inspirasjon frå arkitektar som arbeider utanfor Noreg, det som er viktig er å hugse å ta stilling til konteksten ein byggjer i. Gode utanlandske arkitektar vil òg kunne lage gode førebilete i norsk kontekst. Det handler ikkje om kven som gjer eller kvar det blir gjort, men ein evne til å forstå ein situasjon og forstå korleis arkitekturen kan vere med på å forsterke denne situasjonen.

etterord Ved å studere dei føresetnadane staden har, ynskjer eg å utvikle eit arkitektonisk prosjekt som spelar på dette potensialet.

Eg ynskjer å utfordre meg sjølv til å verkeleg fordjupe meg i ein stad og vidareutvikle mine evner til å formidle karakter og stemning, og gjennom det kommunisere mine registreringar til andre. Det å forstå landskapsrom og ein større romleg kontekst er kunnskap eg alltid vil ha bruk for i arbeidet med arkitektur. Når det no er mogeleg for meg å dyrke lysta til å undersøkje dette, ynskjer eg å nytte høve.

Det er viktig for meg at undersøkinga er open, leiken og utforskande. Det er ikkje eit mål i seg sjølv å løyse alle dei utfordringane vi står overfor med tanke på miljø og klima. Kanskje eg likevel, ved å arbeide tett med situasjonen, vil kome fram til noko interessant i den diskusjonen?

k j e l d e r

- (1) Kommunal- og regionaldepartementet. Distrikts- og regionalpolitikk.
Oslo: KRD; 2009 [siert 25/10 2012]
Tilgjengeleg frå: http://www.regjeringen.no/nb/dep/krd/tema/regional-_og_distriktpolitikk.html
- (2) NAL Ecobox. Om Framtidens bygder.
Oslo: NAL; 1/10 2012 [siert 25/10 2012]
Tilgjengeleg frå: <http://www.arkitektur.no/?nid=230547&lcid=1044>
- (3) Statistisk sentralbyrå. «Areal».
Oslo: SSB; [siert 29/9 2012]
Tilgjengeleg frå: <http://www.ssb.no/areal/>
- (4) Statistisk sentralbyrå. «Befolkningsutvikling i Norge».
Oslo: SSB; [siert 29/9 2012]
Tilgjengeleg frå: <http://www.ssb.no/befolknig/>
- (5) Statistisk sentralbyrå. «Bygg og bolig».
Oslo: SSB; [siert 29/9 2012]
Tilgjengeleg frå: <http://www.ssb.no/bygg/>
- (6) Kultur- og kirkedepartementet. Arkitektur.nå – norsk arkitekturnpolitikk [Internett]
Oslo: KKD; 08/2009 [siert 5/10 2012]
Tilgjengeleg frå: http://www.regjeringen.no/nb/dep/kud/dok/rapporter_planer/planer/2009/arkitekturna.html
- (7) Nærings- og handelsdepartementet. Reiseliv.
Oslo: NHD; 2007 [siert 30/9 2012]
Tilgjengeleg frå: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/nhd/tema/reiselivsnaring.html>
- (8) Statens vegvesen. Nasjonale turistveger.
Lillehammer: Statens vegvesen; 2012 [siert 30/9 2012]
Tilgjengeleg frå: <http://www.nasjonalturistveger.no/no>
- (9) Aftenposten. Varsler om helserisiko med passivhus.
Oslo: Aftenposten; 01/2011 [siert 07/10 2012]
Tilgjengeleg frå: <http://www.aftenposten.no/bolig/boligokonomi/article3992264.ece>
- (10) Birgit Cold. Skissen som samtale.
Trondheim: Tapir Akademiske Forlag; 2008
- (11) Mads Nermo og Jostein Breines. Looptopia – Tekst, hovedside.
Trondheim: Master i Arkitektur; 2012. [siert 5/10 2012]
Tilgjengeleg frå: <http://www.looptopia.no/>
- (12) Bygda 2.0 – hva er planen?.
Stokkøya: 10/10 2011 [siert 5/10 2012]
Tilgjengeleg frå: <http://bygda20.wordpress.com/2011/10/10/bygda-2-0-hva-er-planen/>

